

Internationalisering in de praktijk

Een verkenning van de rol van
docenten binnen internationalisering
van het mbo

Marloes Ambagts - van Rooijen, Jette Thönissen,
Hester Zeeman - Hofstee, Gabriela van Staden
13 maart 2024

Inhoud

Inleiding	4
Methode	9
Resultaten	14
Discussie en conclusie	25
Aanbevelingen	29
Bijlage	31
Literatuur	33

Inleiding

Het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023) streeft ernaar dat alle studenten in het mbo de kans krijgen om internationale ervaring op te doen en internationale competenties te ontwikkelen. Dit kan door een internationale werk- of studie-ervaring in de klas, in de regio, of over de grens. Door dit soort ervaringen zijn studenten beter voorbereid op de huidige arbeidsmarkt en groeit de student op persoonlijk en professioneel vlak. Nuffic (2020) onderschrijft deze ambitie en stelt dat dergelijke internationale competenties essentieel zijn om te leren, leven en werken in een diverse samenleving en op een internationale arbeidsmarkt.

Internationalisering in het mbo

In het mbo kiezen opleidingen verschillende strategieën om hun studenten internationale competenties te laten ontwikkelen. Uit een rapport van ResearchNed (2023) blijkt dat de meeste mbo-scholen inzetten op studentenmobiliteit, zoals internationale stages, uitwisselingen en studiereizen. Hoewel mbo-scholen steeds meer mogelijkheden tot mobiliteit bieden, is de werkelijke mobiliteit gering en zijn het voornamelijk studenten van toerisme- en transportopleidingen die hieraan deelnemen (Nuffic, 2023a).

Net als in het hoger onderwijs is daarnaast steeds meer nadruk komen liggen op Internationalisation at Home (IaH), oftewel “het doelgericht integreren van internationale en interculturele

dimensies in het formele en informele curriculum voor alle studenten in binnenlandse leeromgevingen” (vertaling van de definitie van Beelen & Jones, 2015). Zo kan inmiddels driekwart van de studenten kiezen voor het keuzedeel Internationaal I (bewustzijn culturele diversiteit) en II (werken in het buitenland) en zijn er 40 tweetalige opleidingen. Daarnaast zet ruim 30% van de scholen internationale gastdocenten in en is op 30% van de scholen internationalisering onderdeel van het burgerschapsonderwijs (ResearchNed, 2023). Uit dit rapport blijkt dat, ondanks de groeiende aandacht voor de rol van de grote culturele diversiteit in het mbo (Tieleman et al, 2022), slechts 10% van de scholen het benutten van deze diversiteit als een belangrijke vorm van IaH beschouwt.

Het veelzijdige beroep van de mbo-docent

Docenten spelen een cruciale rol binnen het onderwijs. Zij laten hun studenten kennismaken met de wereld van hun toekomstige beroep. Zij begeleiden hen niet alleen bij het ontwikkelen van nieuwe kennis en vaardigheden, maar ook bij het ontwikkelen van hun identiteit als onderdeel van hun beroepsgroep en de samenleving (Snoek et al., 2019). Om het dynamische en veelzijdige beroep van mbo-docenten in kaart te brengen, hebben de BVMBO en de MBO Raad een beroepsbeeld mbo-docent ontwikkeld dat een conceptueel kader biedt om na te denken over de verschillende docentrollen binnen het mbo.

In het beroepsbeeld wordt de opdracht van de mbo-docent geformuleerd als “het opleiden van studenten voor een toekomstige beroepspraktijk en voor functioneren in de samenleving” en worden vier domeinen centraal gesteld: (1) het verzorgen van onderwijs, met aandacht voor beroeps- en vakinhoud, didactiek rond het leren van beroeps- en vakinhoud, algemene didactiek en pedagogiek en studentbegeleiding, (2) het vernieuwen van onderwijs, met aandacht voor ontwerpen, onderzoeken en ondernemen, (3) het organiseren van onderwijs, met aandacht voor organisatie en beleid en (4) het leren met collega’s, met aandacht voor professionalisering en teamontwikkeling. De auteurs van het beroepsbeeld onderstrepen dat het belangrijk is om docenten goed toe te rusten voor al deze rollen.

De rol van docenten in internationalisering

Vanzelfsprekend hebben docenten eveneens een belangrijke rol in internationalisering. Zij geven immers vorm aan internationalisering in het onderwijs en zij begeleiden de studenten in het ontwikkelen van internationale competenties. Ook hiervoor is het noodzakelijk dat zij worden toegerust met de juiste competenties. Zo stelt Nuffic (2023b) dat docenten ook over internationale competenties moeten beschikken. Daarom heeft Nuffic (2023b) met het onderwijsveld het Model internationale competenties voor docenten ontwikkeld.

Het model geeft inzicht in welke competenties een docent of andere onderwijsprofessional kan ontwikkelen door middel van internationalisering. Op dit moment is echter niet duidelijk welke competenties mbo-docenten nodig hebben om internationalisering vorm te geven in hun onderwijs. Internationalisering is geen expliciet onderdeel van het beroepsbeeld mbo-docent en er is, tot op heden, geen specifiek mbo-docentprofiel voor het integreren van internationale of interculturele dimensies in het onderwijs, of voor het ontwerpen en begeleiden van specifieke internationaliseringsactiviteiten.

In verschillende primair- en hoger onderwijscontexten zijn docentprofielen ontwikkeld gericht op internationalisering. Zo geeft het Global Teaching Model van Kerkhoff (2017) inzicht in de benodigde competenties van leerkrachten om leerlingen in het K-12-onderwijs (vergelijkbaar met primair onderwijs) internationale competenties te laten ontwikkelen. Daarnaast geeft het model Intercultural Teaching Competence (Dimitrov & Haque, 2016) inzicht in de competenties die nodig zijn om de lesinhoud te internationaliseren en intercultureel lesgeven te bevorderen. Dit model is ontwikkeld voor het hoger onderwijs, maar blijkt ook toepasbaar te zijn in het primair onderwijs (Van Werven et al., 2021). Verder geeft de International Competence Matrix (Van der Werf, 2011) een overzicht van de verschillende taken, en daarbij benodigde competenties, van onderwijsprofessionals in relatie tot internationalisering in het hoger onderwijs.

Voorbeelden van taken zijn (1) lesgeven in het Engels in een internationale klas, (2) Nederlandse studenten in het buitenland begeleiden en (3) curriculum en IaH ontwikkelen. Een ander voorbeeld is de Globally Competent Learning Continuum (Tichnor-Wagner et al., 2019). Dit is een overzicht van kennis, vaardigheden en eigenschappen van mondiaal competente docenten.

Het huidige onderzoek bouwt voort op een pilotstudie binnen het ROC van Twente (Ambagts et al., 2022) en vormt een eerste aanzet tot een competentieprofiel voor docenten die internationalisering in de praktijk brengen binnen het mbo.

Huidig onderzoek

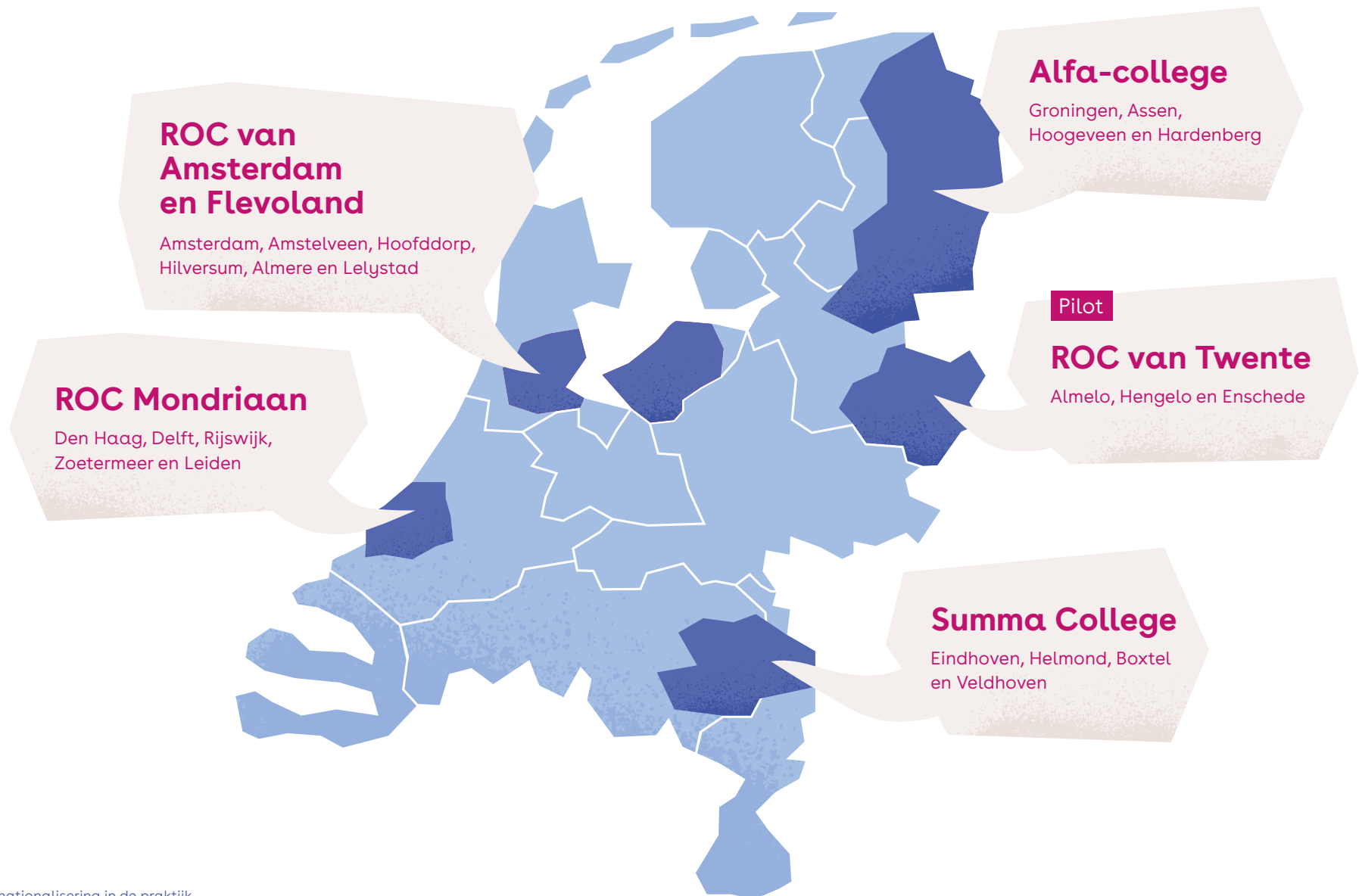
In dit onderzoek hebben we, samen met professionals vanuit vijf mbo-scholen, verkend wat docenten naar hun inzicht nodig hebben om internationalisering vorm te geven in de context van hun school en opleiding. Hierbij stonden twee vragen centraal:

- 1. Hoe zien professionals binnen verschillende mbo-scholen internationalisering en welke uitgangspunten en activiteiten identificeren zij in dit proces?**
- 2. Welke rollen spelen mbo-docenten in de context van internationalisering en welke competenties geven zij aan hiervoor nodig te hebben?**

Overzicht van deelnemende mbo-scholen

Methode

In dit praktijkgerichte onderzoek hebben we voor een vergelijkend actieonderzoek methode gekozen, die uit twee fases bestond.

Interatieve dataverzameling in actieonderzoeken

In de eerste fase van het onderzoek hebben we met vijf scholen een actieonderzoekstraject uitgevoerd. Voorafgaand aan elk traject hebben we met de zogenoemde kartrekkers vanuit de school (in de meeste gevallen een internationaal coördinator met een collega) een concreet eindproduct besproken. Daarnaast is afgesproken dat de uitkomsten van het traject meegenomen zouden worden in een vergelijkende analyse.

Op basis van een pilotonderzoek in samenwerking met het practoraat internationalisering van het ROC van Twente (Ambagts et al., 2022) is een drietal sessies ontwikkeld om iteratief toe te werken naar een collectief gedragen:

1. werkdefinitie van internationalisering op basis van een definitie uit nationaal internationaliseringsbeleid (Van Engelshoven, 2018);
2. overzicht met uitgangspunten die belangrijk zijn voor de implementatie van internationalisering binnen deze school;
3. overzicht van internationaliseringsactiviteiten en een selectie van kernactiviteiten op basis van de definitie en uitgangspunten;

4. reeks van persona's van docenten die deze kernactiviteiten ontwerpen, verzorgen en organiseren.

Een van de onderzoekers leidde de werkvorm, de andere onderzoeker noteerde observaties en verbale toevoegingen op de geschreven input.

Na iedere deelsessie met het panel vond een analyse plaats, op basis waarvan een volgende stap in het proces werd vormgegeven. Deze analyse is gedeeld en besproken met de kartrekkers, om de leesbaarheid en inhoud te toetsen.

In de laatste sessie zijn de afgesproken eindproducten gepresenteerd aan de deelnemers en genodigde collega's. Nadat er in de sessie consensus was bereikt over de inhoud van de eindproducten, hebben we ons traject afgesloten.

Selectie van de scholen en deelnemers

In voorliggend onderzoek is bovenstaande opzet uitgevoerd met en bij vier mbo-scholen.

In onze zoektocht naar een steekproef die een afspiegeling zou zijn van een grote groep mbo-scholen in Nederland benaderden we doelgericht scholen in ons netwerk die:

1. een bepaalde regio bedienen;
2. zich in verschillende regio's bevinden, bij voorkeur verspreid over Noord-, Oost-, West-, Zuid- en Midden-Nederland;

3. meer dan 10.000 studenten tellen;
4. een breed opleidingsaanbod binnen verschillende vakgebieden hebben (geen AOC's of vakscholen);
5. internationalisering centraal organiseren.

In een eerste gesprek is met de kartrekkers afgesproken een groep collega's samen te stellen van 15 à 20 deelnemers voor het panel, die verschillende rollen, opleidingen, afdelingen en locaties vertegenwoordigden.

Tabel 1 geeft een overzicht van de vier scholen en rollen van de panelleden.

School	Regio	Kartrekkers	Panel
Alfa-college	Regio Noord en Oost Nederland Groningen, Hoogeveen, Hardenberg	Programma manager internationalisering, HR-adviseur opleiding en ontwikkeling	De kartrekkers + docenten, programmamanager, opleidingsmanager, managementassistent, studietoestel, coördinator keuzedelen
Summa College	Brainportregio in Brabant - Eindhoven	Projectleider internationalisering, Directeur Business, Marketing en Ondernemerschap – Montessori College – portefeuillehouder inter- nationalisering Summa Breed	De kartrekkers + docenten, teamleiders, practor, Erasmus+-coördinator, coördinator diversiteit en inclusie, medewerker Onderwijs en Kwaliteit, (internationale)studenten, Regio onderwijs coördinator Brainport Development
ROC van Amsterdam –Flevoland (ROCvAF)	Metropoolregio Amsterdam	Coördinator internationalisering, beleidsmedewerker internationalisering	De kartrekkers + docenten, coördinator laH, beleidsmedewerker onderwijs, administratief medewerker, medewerker internationali- sering, opleidingsmanager, HR-medewerker, stagiair international office
ROC Mondriaan	Regio Haaglanden	Coördinator internationalisering, beleidsmedewerker internationali- sering HRM-medewerker, medewerker excellentieprogramma, hoofd onderwijs & innovatie	De kartrekkers + docenten, adjunct- directeur, ibpv-coördinator, beleidsmedewerker international office, communicatiemedewerker, Skills coördinator

Tabel 1: Overzicht van deelnemende scholen en panelleden

Aanpassingen na de pilot

Naar aanleiding van de pilot bij het ROC van Twente hebben we de gebruikte werkvorm aangepast om docentcompetenties per kernactiviteit uit te vragen en te ordenen. Dit hebben we gedaan op basis van feedback bij de eerste deelnemende school. Omdat bij deze school de discussievorm en weergave beide als te abstract en niet erg bruikbaar werden ervaren, hebben we zowel de werkvorm als het tussenproduct aangepast op basis van een concreet, gestructureerd persona canvas (persona's), zie bijlage. Dit canvas vraagt wat een specifieke docent nodig heeft om de specifieke kernactiviteit (1) te ontwerpen en ontwikkelen, (2) uit te voeren en te begeleiden en (3) te organiseren en communiceren. Daarnaast wordt de docent gevraagd welke onderliggende houdingen er nodig zijn. Een voorbeeld van een kernactiviteit is het organiseren van internationale groepsactiviteiten.

Analyse

In de tweede fase van het onderzoek analyseerden we de eindproducten van de vier actieonderzoekstrajecten in een vergelijkende analyse. Door de beschreven verandering in de methode waren de data die we verkregen in de pilot niet goed vergelijkbaar met de data vanuit de andere scholen. Om deze reden hebben we ervoor gekozen de data vanuit de pilot niet mee te nemen in deze analyse.

In een eerste analyse vergeleken we de definities en uitgangspunten. Uit deze vergelijking bleek dat de definities overlap vertoonden. Hetzelfde gold voor de uitgangspunten.

In een tweede analyse richtten we ons in een analysematrix op kernactiviteiten die zijn uitgewerkt door ten minste twee van de vier scholen.

Op basis van een kaderanalyse hebben we allereerst gecorrigeerd voor overlap. Daarna hebben we competenties verwijderd die te algemeen waren (en niet specifiek voor de context van internationalisering), competenties die niet bij een docent maar bij een andere persoon binnen de school pasten, of competenties die alleen van toepassing zouden zijn binnen de context van een bepaalde school. Competenties die beter pasten bij een ander competentieonderdeel, zijn verplaatst (bijvoorbeeld van organiseren naar ontwerpen).

Aansluitend zijn de resultaten samengevat en samengevoegd tot een matrix (Tabel 3). In de matrix is te zien welke competenties docenten nodig hebben voor verschillende soorten kernactiviteiten.

Representativiteit

Het voorliggend onderzoek is een eerste aanzet tot een overzicht van docentcompetenties voor internationalisering in het mbo. Gezien de beperkte selectie van mbo-scholen is het overzicht niet representatief voor de gehele mbo-sector. Daarnaast vormen de panels slechts een beperkte afspiegeling van de medewerkers (en studenten) binnen de scholen. En tot slot is er een selectiebias op basis van affiniteit en ervaring met internationalisering.

Desalniettemin schetst het onderzoek een breed beeld van (1) de interpretaties en implementaties van internationalisering binnen verschillende scholen en regio's en (2) de rollen die docenten hierin spelen. Op deze manier legt dit onderzoek de basis voor verder onderzoek naar de rol van docenten binnen internationalisering in het mbo en wat zij daarvoor aan competenties nodig hebben.

Resultaten

Vier perspectieven op internationalisering in het mbo

Tabel 2 toont de werkdefinities, uitgangspunten en kernactiviteiten per mbo-school.

	Definitie (op basis van Van Engelshoven, 2016)	Uitgangspunten	Kernactiviteiten
Alfa-college	Het versterken van de internationale dimensies in het onderwijs met als doel dat elke student het onderwijs internationaal competenter verlaat. Internationaal competent zijn, betekent dat studenten beschikken over het zelfbewustzijn, de oriëntatie, kennis en vaardigheden die hen in staat stellen om te communiceren, samen te werken en te reflecteren in uiteenlopende interculturele contexten in binnen- en buitenland.	Toegankelijkheid & Inclusie ■ Toegankelijk voor iedereen ■ Kansen bieden, drempels verlagen en ontmoetingen creëren staat centraal Brede integratie ■ Brede integratie in bestaande onderwijs- en HRM-processen Ondersteuning en professionalisering ■ Ondersteund door centrale professionalisering, expertise en beleid	Internationalisation at Home ■ Internationale en interculturele dimensies integreren in (vak- en burgerschaps-) onderwijs ■ Internationale en interculturele dimensie integreren in studieloopbaantraject ■ Internationale en interculturele dimensies integreren en studenten begeleiden in stagetrajecten (al dan niet in het buitenland) Mobiliteit ■ Groepsuitwisseling met buitenlandse partners organiseren
Summa College 	Het vormgeven van een internationaal georiënteerde leeromgeving, die iedereen toerust om een goede plek te vinden om te leren, leven en werken binnen de Brainportregio. Het ontwikkelen van culturele bewustwording, taalvaardigheid in verschillende talen, interculturele communicatie, samenwerkingsvaardigheden en wereldburgerschap staan hierin centraal.	Diversiteit & Inclusie ■ School als internationale ontmoetingsplek en een open, inclusieve leergemeenschap ■ Ruimte om elkaars verhaal, cultuur en perspectief te leren kennen en over (eigen) grenzen heen te kijken staat centraal ■ De (culturele en nationale) diversiteit binnen de school weerspiegelt diversiteit binnen de regio Ondersteuning en professionalisering & Focus op de regio ■ Ondersteund door professionalisering met oog voor individuele groei van medewerkers en behoeftes van de regio	Internationalisation at Home ■ Zorgen dat studenten leren van de verschillende perspectieven in de diverse klas ■ Internationale en interculturele dimensies integreren en studenten begeleiden in stagetrajecten binnen de Brainportregio Mobiliteit ■ Internationale en interculturele dimensies integreren en studenten begeleiden in stagetrajecten in het buitenland ■ Studiereizen organiseren

	Definitie (op basis van Van Engelshoven, 2016)	Uitgangspunten	Kernactiviteiten
ROC van Amsterdam en Flevoland	Het versterken van de internationale dimensies in het onderwijs met als doel dat elke student het onderwijs internationaal competent verlaat. Internationaal competent zijn betekent dat studenten beschikken over het bewustzijn, de oriëntatie, kennis en vaardigheden die hen in staat stellen om samen te leren, leven en werken in de metropoolregio Amsterdam.	Toegankelijkheid & inclusie ■ Verschillende kansen bieden om internationale competenties te ontwikkelen op manieren die toegankelijk zijn voor iedereen Diversiteit ■ School als multiperspectieve leeromgeving met inclusie als basis en internationalisering als middel ■ Brede diversiteit wordt bewust erkend en ingezet als kracht binnen alle geledingen. Informeel en formeel van elkaar en met elkaar leren staat hierin centraal Ondersteuning ■ Breed gedragen en ondersteund met centraal beleid, facilitering en professionalisering	Internationalisation at Home ■ Actualiteiten vanuit verschillende perspectieven bespreken in een diverse klas ■ Internationale dimensies integreren in vakgericht onderwijs ■ Inkomend bezoek van collega's en studenten van internationale partnerscholen inzetten in het onderwijs Mobiliteit ■ Internationale en interculturele dimensies integreren en studenten begeleiden in stagetraject in het buitenland
ROC Mondriaan 	Het versterken van de internationale dimensies in het onderwijs met als doel dat alle studenten het bewustzijn, de kennis en vaardigheden ontwikkelen die hun kansen verhogen om effectief samen te leren, leven en werken in de interculturele, internationale omgeving van de regio Haaglanden.	Toegankelijkheid & inclusie ■ Alle studenten en medewerkers worden in staat gesteld culturele verschillen te leren kennen en ervaren in de regio en over de grens Diversiteit ■ Culturele en meertalige diversiteit binnen de studenten populatie wordt bewust ingezet voor Internationalisation at Home Brede integratie & Focus op de regio ■ Integratie van interculturele en internationale dimensies in alle opleidingen om aan te sluiten bij het regionale, internationaal georiënteerde werkveld Ondersteuning ■ Implementatie binnen opleidingen wordt ondersteund en versterkt door het inzetten van centrale expertise en sterke, interne en externe netwerken	Internationalisation at Home ■ Internationale dimensies integreren binnen vakgerichte onderwijs ■ Zorgen dat studenten leren van de verschillende perspectieven in de diverse klas Mobiliteit ■ Deelnemen aan internationale samenwerkingsprojecten ■ Internationale en interculturele dimensies integreren en studenten begeleiden in stagetraject in het buitenland ■ Internationale groepsactiviteiten, zoals studiereizen, organiseren

Tabel 2: Definitie, uitgangspunten en kernactiviteiten per school

Inclusief internationaliseren vanuit een regionale doelstelling

Uit een vergelijking van de werkdefinities van de vier scholen valt op dat drie van de vier scholen zeer nauw aansluiten bij de definitie van Van Engelshoven. De definitie van het Summa College wijkt af van de andere drie, omdat die niet alleen voortbouwt op de definitie uit de kamerbrief, maar ook op intern internationaliseringsbeleid dat onlangs is ontwikkeld in samenspraak met verschillende partijen binnen Summa en de Brainportregio. Alle panels vinden dat internationalisering doelgericht moet zijn en dat het streven moet zijn om elke student, alle studenten, of zelfs iedereen binnen hun school toe te rusten met (meer) internationale competenties. Onder internationale competenties verstaan ze niet alleen bepaalde oriëntatie, kennis en vaardigheden, maar ook het zelfbewustzijn dat hieraan ten grondslag ligt. In aansluiting op de drievoudige kwalificatieplicht van het mbo benadrukken de panels dat internationaal competente studenten (en professionals) toegerust zijn om samen te leren, leven en werken in verschillende interculturele contexten. Volgens een meerderheid van de panels bevindt deze interculturele context zich primair binnen de eigen regio.

Internationale competenties voor iedereen, op verschillende manieren

Bij een vergelijkende analyse van de uitgangspunten valt op dat een aantal hiervan door alle scholen wordt genoemd. Ten eerste komt een belangrijk thema, *“toegankelijkheid en inclusie”*, naar voren bij alle scholen. Sommige panels

benadrukken dat interculturele uitwisseling en het opdoen van internationale competenties toegankelijk moeten zijn voor iedereen. Het panel bij ROC Mondriaan heeft bijvoorbeeld als uitgangspunt dat *“alle studenten en medewerkers in staat worden gesteld culturele verschillen te leren kennen en ervaren in de regio en over de grens”*. Volgens de respondenten binnen het Alfa-college staan *“kansen bieden, ontmoetingen creëren, kennis maken en drempels verlagen”* hierin centraal. Ook het panel binnen het Summa College ziet de school als een ontmoetingsplek en *“een open en inclusieve leergemeenschap”*. Net als het Summa College vindt het panel van ROCvAF inclusie een belangrijk uitgangspunt en benadrukt de school het belang van het aanbieden van *“verschillende kansen om internationale competenties te ontwikkelen op manieren die toegankelijk zijn voor iedereen”*. Al met al onderschrijven alle scholen het belang van toegankelijkheid en inclusieve internationalisering, met oog voor de uiteenlopende behoeftes, omstandigheden en (interculturele) ervaringen van studenten en medewerkers binnen de verschillende mbo-scholen.

Diversiteit als kracht

Een ander belangrijk thema dat in de uitgangspunten bij drie van de vier scholen naar voren kwam, is het bewust erkennen en inzetten van de brede diversiteit binnen de school. De respondenten binnen het Summa College, het ROCvAF en ROC Mondriaan positioneren allemaal de (bi)culturele en meertalige diversiteit binnen de school als kracht.

Het Summa College streeft er bewust naar om *“ruimte te creëren om elkaars verhaal, cultuur en perspectief te leren kennen en over (eigen) grenzen heen te kijken”* en ook het panel van het ROCvAF wil *“deze diversiteit bewust inzetten als kracht binnen alle geledingen. Onze studenten en medewerkers leren informeel en formeel van elkaar en met elkaar”*. ROC Mondriaan richt zich expliciet op diversiteit binnen de klas en formuleert het uitgangspunt dat *“alle opleidingen de culturele en meertalige diversiteit binnen hun studentenpopulatie bewust inzetten voor Internationalisation at Home”*.

Draagvlak en centrale ondersteuning

Alle scholen benadrukten in hun uitgangspunten dat toeganke-lijke, doelgerichte implementatie niet het werk is van een kleine groep individuele docenten. Tegelijkertijd onderstrepen verschillende scholen het belang van breed draagvlak, facilitering binnen de opleidingen en ondersteuning binnen de school. Het panel van het Alfa-college benadrukt dat *“deze brede implementatie wordt ondersteund met uren, professionalisering, een gericht expertiseteam en centraal beleid”*. De panels van ROC Mondriaan en het ROCvAF sluiten zich hierbij aan.

Specifieke focus per school

Naast de hierboven beschreven drie generieke thema's formuleerden de panels binnen de verschillende scholen uitgangspunten die passen bij de context en speerpunten van

de school en de regio. De uitgangspunten die geformuleerd werden door de respondenten binnen het ROCvAF en het Alfa-college zijn vooral gericht op het interne onderwijsproces. Het panel van het ROCvAF hechtte veel belang aan het bieden van een *multiperspectieve* leeromgeving, waarin ze *“samen verschillende perspectieven erkennen, waarderen en integreren in ons onderwijs”*. Het panel van het Alfa-college legde nadruk op de integratie van internationalisering in bestaande onderwijsplannen en processen. De panels van ROC Mondriaan en het Summa College noemden ook meer extern gerichte uitgangspunten. Zowel de respondenten binnen het Summa College als ROC Mondriaan gaven het internationale karakter van de regio en behoeftes van het internationaal georiënteerde, regionale werkveld een belangrijke plek binnen hun uitgangspunten. Ook benadrukte het panel van ROC Mondriaan het inzetten van hun eigen interne en externe (inter-nationale) netwerken.

Kernactiviteiten

Na een brede verkenning van alle activiteiten die, volgens de panels, ingezet worden om binnen hun school internationale competenties te ontwikkelen, vroegen we elk panel te focussen op vier of vijf huidige of beoogde kernactiviteiten. In aansluiting op hun uitgangspunten kozen alle scholen voor een brede, gedifferentieerde aanpak.

Dit betekent dat ze, naast internationale stages en kortdurende mobiliteit, zoals groepsreizen en skills wedstrijden, activiteiten kozen om internationale en interculturele dimensies te verankeren in het reguliere curriculum. Zo speelt het bewust erkennen en inzetten van de culturele diversiteit binnen de leergemeenschap een grote rol. Daarnaast kozen panels ervoor om internationalisering te integreren en verankeren in verschillende onderdelen van het reguliere onderwijs voor alle studenten, zoals beroepsgericht onderwijs, burgerschapsonderwijs, studieloopbaanbegeleiding en de stage.

Docentrollen en -competenties voor internationalisering in het mbo

Om zicht te krijgen op de competenties die mbo-docenten nodig hebben om verschillende internationaliseringsactiviteiten in de praktijk te brengen, heeft elk panel een aantal persona's gemaakt die passen bij de gekozen kernactiviteiten. De bijlage geeft een beeld van een dergelijk persona. Op basis van een thematische analyse van de persona's kwam een aantal competenties naar voren die docenten nodig hebben om vijf kernactiviteiten (1) te ontwerpen en ontwikkelen, (2) te verzorgen en begeleiden en (3) te organiseren en coördineren. Daarnaast laten de persona's een aantal houdingen en

een mindset zien die ten grondslag liggen aan alle andere competenties. De competentiematrix in tabel 3 biedt een overzicht van die competenties.

Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk

Hoe versterken mbo-docenten internationale en interculturele dimensies in hun onderwijs om alle studenten toe te rusten met de internationale competenties die ze nodig hebben om samen te leren, werken en leven binnen hun regio?

Activiteit					
Rol					
Professional met een internationale en interculturele blik op vak, beroep en onderwijs	Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven binnen de school	Internationale dimensies integreren in beroepsgericht onderwijs	Internationale en interculturele dimensies integreren in stages binnen de regio	Internationale en interculturele dimensies integreren in stages in het buitenland	Internationale groepsactiviteiten organiseren en integreren in onderwijs
	Docenten hebben oog voor de lokale en internationale ontwikkelingen binnen hun vak, de behoefte van de lokale en internationale arbeidsmarkt, de uitoefening van het beroep in verschillende landen en de interculturele dimensies van het werk en beroep. Ze hebben oog voor de achtergrond van studenten en partners en de impact die deze kan hebben op het leerproces. Ze erkennen de meerwaarde van diversiteit voor het onderwijs.				
Onderwijs ontwerpen en ontwikkelen met internationale en interculturele dimensies	Docenten...				
	integreren inter-culturele leeruitkomsten in hun onderwijs en ontwikkelen lessen en opdrachten met ruimte voor verschillende perspectieven binnen de diverse groep met oog voor de belevingswereld van de studenten.	integreren inter-nationale leer-uitkomsten in hun onderwijs en ontwikkelen materiaal dat het (werk binnen het) beroep vanuit verschillende oogpunten belicht, met oog voor de belevingswereld van de studenten.	integreren inter-nationale en inter-culturele leeruitkomsten in de stage en ontwikkelen opdrachten en evaluaties met internationale en inter-culturele dimensies, met oog voor de belevingswereld van de studenten en de culturele context van het stagebedrijf.	integreren inter-nationale en inter-culturele leeruitkomsten in de stage en ontwikkelen opdrachten en evaluaties met internationale en inter-culturele dimensies, met oog voor de belevingswereld van de studenten en de culturele context van het gastland en het stagebedrijf.	formuleren inter-nationale en inter-culturele leeruitkomsten en ontwikkelen opdrachten met internationale en inter-culturele dimensies voor de reis en het onderwijs eromheen, met oog voor de belevingswereld van studenten.

Rol	Activiteit				
	Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven binnen de school	Internationale dimensies integreren in beroepsgericht onderwijs	Internationale en interculturele dimensies integreren in stages binnen de regio	Internationale en interculturele dimensies integreren in stages in het buitenland	Internationale groepsactiviteiten organiseren en integreren in onderwijs
Onderwijs verzorgen en begeleiden met een interculturele blik 	Creëren een veilige sfeer voor alle studenten en zetten cultureel responsief werkvormen in. Ze faciliteren interactie en dialoog zonder te oordelen en met oog voor interculturele groepsdynamiek.	Zetten materiaal en werkvormen in om studenten kennis te laten maken met verschillende perspectieven op het beroep. Ze kunnen internationale en interculturele ervaringen uitvragen en laten uitwisselen.	Coachen met oog voor de behoefte van studenten en de context van het stagebedrijf. Ze helpen studenten reflecteren op interculturele ervaringen en om deze in te zetten als leermoment.	Coachen op afstand met oog voor de behoefte van studenten en de context van het stagebedrijf en gastland. Ze helpen studenten reflecteren op interculturele ervaringen en spelen flexibel in op onverwachte dilemma's en crises.	Begeleiden (groepen) studenten tijdens reis en verblijf, helpen hen reflecteren op interculturele ervaringen en deze in te zetten als leermoment, en spelen flexibel in op onverwachte dilemma's en crises
Onderwijs coördineren en organiseren in een diverse, internationaal verbonden leergemeenschap	Stemmen de interculturele dimensies van hun onderwijs af met collega's en verankeren deze in het curriculum. Ze delen kennis met collega's en vinden intern en extern ondersteuning en expertise op het gebied van interculturele didactiek, diversiteit en inclusie.	Stemmen de internationale dimensies van hun onderwijs af met collega's en verankeren deze in het curriculum. Ze gaan proactief op zoek naar internationale expertise en ervaringen bij en met collega's en partners.	Organiseren, plannen en communiceren (in een vreemde taal). Ze onderhouden een professioneel, (internationaal georiënteerd) netwerk en zetten dit in, met oog voor de culturele context. Ze vinden en benutten informatie, ondersteuning, netwerken en expertise binnen en buiten de school.	Organiseren, plannen en communiceren in een vreemde taal. Ze onderhouden een professioneel, internationaal netwerk en zetten dit in, met oog voor de culturele context. Ze vinden en benutten informatie, ondersteuning, netwerken en expertise binnen en buiten de school.	Organiseren en plannen. Ze communiceren professioneel (in een andere taal) met partners en instanties. Ze vinden binnen de school informatie over partners en subsidies.
Onderliggende Houdingen	Zijn flexibel, cultureel sensitief, cultureel zelfbewust, empathisch, open-minded, nieuwsgierig, open				
	Verbindend, hebben een lerende houding en zelfvertrouwen in complexe situaties.	Proactief, creatief en hebben een lerende houding.	Benaderbaar, veerkrachtig en alert.	Benaderbaar, daadkrachtig en verbindend.	Verbindend, ondernemend en daadkrachtig.

Tabel 3: Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk

De docent als professional met een internationale, interculturele blik

Binnen alle kernactiviteiten benadrukten de respondenten dat een internationaal en intercultureel georiënteerde blik op het vak, het beroep en het onderwijs een voorwaarde is om de mogelijkheden en meerwaarde van internationalisering te zien. De respondenten binnen het ROCvAF benadrukten bijvoorbeeld dat docenten ervan bewust moeten zijn dat zij *“hun vak vanuit meerdere perspectieven aan kunnen bieden en de meerwaarde hiervan zien”*. Op basis van deze blik vervullen docenten verschillende rollen in de implementatie van internationaliseringsactiviteiten.

De docent die het onderwijs met internationale en interculturele dimensies ontwerpt en ontwikkelt

Voor alle kernactiviteiten geldt dat van docenten wordt verwacht dat zij internationale en/of interculturele leeruitkomsten integreren in het onderwijs, aansluitend bij het curriculum, het kwalificatiedossier en de behoefte vanuit het regionale werkveld. Voor het Summa College is het bijvoorbeeld van belang dat de docent *“kan inspelen op de competenties die studenten nodig hebben om als professional in de Brainportregio aan de slag te gaan”*. Op basis van deze leeruitkomsten ontwikkelen docenten materiaal, opdrachten en evaluaties met interculturele en internationale dimensies, met oog voor de beleavingswereld van de student en context van bijvoorbeeld het stagebedrijf of gastland. Het panel van

het Alfa-college vindt het belangrijk dat docenten *“materiaal en activiteiten kunnen ontwikkelen die interculturele sensitiviteit stimuleren en aansluiten bij de doelgroep en de diversiteit in de klas”*. Specifiek voor de kernactiviteit *“Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven”* ontwikkelt de docent lessen en opdrachten met ruimte voor verschillende perspectieven. ROC Mondriaan benadrukt dat hierbij belangrijk is dat de docent *“zicht heeft op de verschillende perspectieven en invalshoeken in de klas”*. Naast deze specifieke focus zijn de competenties die docenten nodig hebben om de verschillende internationaliseringsactiviteiten te ontwerpen en ontwikkelen vrijwel gelijk.

De docent die het onderwijs verzorgt met een interculturele blik

Binnen de competenties die docenten nodig hebben om onderwijs met een interculturele blik te verzorgen is er een duidelijke tweedeling tussen de drie activiteiten binnen de klas en de drie activiteiten buiten de klas. Binnen de klas ligt de nadruk op pedagogisch-didactische vaardigheden, gericht op het faciliteren van interactie en reflectie binnen de groep. De focus van de docent in de activiteit *“Zorgen dat studenten leren van de diverse perspectieven”* ligt op het creëren van een veilige sfeer voor alle studenten, waarin niet alleen culturele interactie, dialoog en uitwisseling aangemoedigd worden, maar waar ook oog is voor de interculturele, soms complexe, groepsdynamiek. Cultureel responsief didactisch en pedagogisch handelen staat hierbij centraal.

Het creëren van een veilige sfeer wordt niet expliciet genoemd onder de overige kernactiviteiten. Voor de activiteit “Internationale dimensies integreren in beroepsgericht onderwijs” zijn vergelijkbare competenties van belang, die aansluiten bij de pedagogisch-didactische vaardigheden van docenten. Hier wordt onder meer het belang van kennismaking met verschillende perspectieven – op het beroep in dit geval – benadrukt.

Binnen het begeleiden van de stagetrajecten in het buitenland en de regio ligt de nadruk op individuele coaching met het oog op de behoefte van de studenten en de context van het bedrijf. Ook helpt de docent studenten reflecteren op de interculturele ervaringen, zodat studenten leren van deze ervaring. Een belangrijk verschil tussen deze twee processen is dat docenten tijdens de buitenlandstage coachen op afstand. Hierin is het, volgens ROC Mondriaan bijvoorbeeld, belangrijk dat een docent *“digitale communicatie kan afstemmen op de behoeften en leefwereld van de student”*.

Voor beide activiteiten in het buitenland (stages begeleiden en internationale groepsactiviteiten organiseren) is het, volgens de respondenten, belangrijk dat docenten flexibel kunnen inspelen op onverwachte dilemma’s en crises. Het panel van ROC Mondriaan formuleert een competentie in dit kader als

volgt: *“Kan individuele studenten ondersteunen bij heimwee en incidenten in het buitenland”*. Deze competentie komt niet aan de orde bij de kernactiviteiten in de regio.

De docent die onderwijs met internationale en interculturele dimensies coördineert en organiseert in een divers, internationaal verbonden leergemeenschap

Ook in de competenties die horen bij het organiseren en coördineren van onderwijs zijn er duidelijke verschillen tussen de kernactiviteiten binnen en buiten de klas. Voor de kernactiviteiten “Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven binnen school” en “Internationale dimensies integreren in beroepsgericht onderwijs” staat interne communicatie met betrekking tot afstemming met collega’s en verankeren in het curriculum centraal. ROC Mondriaan benadrukt dat het belangrijk is dat een docent niet op individuele basis interculturele en internationale dimensies integreert in zijn onderwijs maar *“draagvlak kan creëren bij en afstemmen met zijn team”*.

Voor de activiteit “Internationale en interculturele dimensies integreren in stages” (zowel in de eigen regio als in het buitenland) ligt de focus veel meer op externe communicatie en op het organiseren en plannen, evenals de daarvoor benodigde netwerken.

Competenties als *“kan goed netwerken met oog voor culturele verschillen”* of *“kan internationale relaties opbouwen, onderhouden en inzetten”*, zoals geformuleerd bij het ROCvAF illustreren dit. Ook in de kernactiviteit *“Internationale groepsactiviteiten organiseren en integreren”* ligt een focus op organiseren en communiceren met partners – al dan niet in een vreemde taal.

Binnen het organiseren en coördineren van alle activiteiten is intern en extern delen van kennis en expertise van belang. Hierbij horen competenties gericht op het actief delen van kennis met collega's, het inzetten van netwerken in de school, evenals het binnenhalen van kennis van buiten de school. Dit kan bijvoorbeeld gebeuren op het gebied van informatie over stages in binnen- en buitenland, maar ook op het gebied van expertiseontwikkeling aangaande interculturele didactiek, diversiteit en inclusie in het licht van de kernactiviteit *“Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven binnen de school”*.

Onderliggende houdingen

Volgens de panels liggen er een aantal houdingen ten grondslag aan de pedagogisch-didactische, organisatorische en communicatieve vaardigheden die mbo-docenten nodig hebben. Allereerst benadrukten zij, vrijwel unaniem, zes houdingen die noodzakelijk zijn voor het implementeren van alle activiteiten, namelijk flexibiliteit, culturele sensitiviteit, (cultureel) zelfbewustzijn, empathisch vermogen, *open-minded* zijn en nieuwsgierigheid. Daarnaast kwam er per activiteit een aantal specifieke houdingen naar voren die nauw aansluiten bij de competenties voor het verzorgen en organiseren van onderwijs. Voor de stages en internationale groepsreizen wordt een verbindende en benaderbare houding benoemd, die past bij de focus op de begeleiding van de student – al dan niet op afstand. Voor het implementeren van activiteiten in het buitenland is het ook belangrijk dat docenten daadkrachtig zijn. Voor de activiteit *“Zorgen dat studenten leren van de diverse culturele perspectieven binnen de school”* wordt meer nadruk gelegd op het hebben van een lerende houding en zelfvertrouwen in complexe situaties, evenals verbindend zijn.

Discussie en conclusie

De resultaten van voorliggend onderzoek zijn onder te verdelen in twee gebieden. Er is gestart met een analyse en presentatie van de definities, uitgangspunten en kernactiviteiten. Op basis van deze uitkomsten is vervolgens een competentieprofiel voor docenten in het mbo gepresenteerd.

Definities, uitgangspunten en kern-activiteiten die aansluiten bij de context

De door de panels gehanteerde definities van internationalisering in relatie tot de uitgangspunten en internationaliseringsactiviteiten laten zien dat de docent een cruciale rol vervult. Willen we studenten internationaal competent(er) het onderwijs laten verlaten, dan moet het onderwijs een doelgerichte aanpak op internationalisering hanteren. Docenten geven dit (mede) vorm door aandacht te hebben voor het ontwerp, de begeleiding en organisatie van internationalisering in de school en daarbuiten.

Er bestaat consensus over het belang van aandacht voor de meerwaarde van en inzet op internationale competentieontwikkeling voor alle studenten. Deze competenties helpen studenten te communiceren, samenwerken, leven en werken in de regio waar zij worden opgeleid. Onder internationale competenties verstaan de panels niet alleen bepaalde oriëntatie, kennis en vaardigheden, maar ook het zelfbewustzijn dat hieraan ten grondslag ligt.

In de doorvertaling van deze (over het algemeen gedeelde) definitie van internationalisering naar uitgangspunten zijn overeenkomsten en verschillen vast te stellen in relatie tot de context van de regio en school. Zo geven drie van de vier scholen aan expliciete aandacht te hebben voor het bewust inzetten van diversiteit, en geven twee van de vier scholen aan de focus te leggen op integratie van interculturele en internationale dimensies om zo (beter) aan te sluiten bij de internationaal georiënteerde regio.

Samen laten deze vier context-specifieke definities en uitgangspunten zien hoe divers de implementatie van internationalisering binnen het mbo kan zijn vanuit het perspectief van verschillende stakeholders. Voor alle scholen staat hierbij een competentiegericht perspectief centraal. Dit sluit aan bij de vraag naar werknemers met internationale competenties binnen de Nederlandse arbeidsmarkt (Nuffic, 2022). Inherent aan deze beweging is de integratie van internationalisering in de reguliere onderdelen van het curriculum, zoals in het beroepsgericht onderwijs, burgerschapsonderwijs en de stages.

De panels binnen de vier scholen geven aan dat alles staat of valt met de juiste ondersteuning. Verschillen hierbinnen worden zichtbaar bij de uitvoering hiervan. Genoemd worden ondersteuning op het vlak van centrale professionalisering, professionalisering die aansluit op de behoeftes van het individu of de behoefte vanuit de regio. Eén school geeft aan dat

ondersteuning vooral moet bestaan uit implementatie binnen de opleiding die wordt ondersteund en versterkt door het inzetten van centrale expertise en sterke interne en externe netwerken.

Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk

De brede, geïntegreerde implementatie van internationalisering voor iedereen vergt een brede basis van competente docenten die toegerust zijn om hun belangrijke rollen te vervullen in dit proces. De *Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk* die naar voren komen uit dit onderzoek laten zien dat de implementatie van verschillende activiteiten specifieke docentcompetenties vergen. Daarnaast benadrukken ze dat aan elke kernactiviteit de volgende belangrijke elementen ten grondslag liggen: een internationale, interculturele blik op beroep, werk en onderwijs, een aantal grondhoudingen en pedagogisch-didactische en ontwerpvaardigheden. Ook blijkt dat competenties alleen niet voldoende zijn om de beschreven rollen uit te voeren en internationalisering vorm te geven samen met hun studenten, collega's en partners. De resultaten tonen ook aan dat ze tijd, speelruimte en draagvlak binnen de opleiding nodig hebben om dit goed te doen. Aansluitend bij het beroepsbeeld van de mbo-docent (Held et al., 2019) sluiten de *Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk* aan bij het dynamische, veelzijdige beroep van mbo-docenten.

Hoe sluiten de docentcompetenties aan bij bestaande docentprofielen voor internationalisering?

De *Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk* sluiten aan bij bestaande docentprofielen voor internationalisering. Net als in het Model internationale competenties (Nuffic, 2020) bevat de competentiematrix een combinatie van interculturele competenties (Deardorff, 2006) en internationale oriëntatie op maatschappij, wereld, opleiding en beroep. In aansluiting bij het Intercultural Teaching Competence-profiel (Dimitrov & Haque, 2016) en de International Competence Matrix (Van der Werff, 2012; 2015; 2017) vertaalt het deze abstracte competenties naar concreet docentgedrag met een speciale focus op studentgerichte didactiek met oog voor diversiteit binnen de leergemeenschap en geïnternationaliseerd onderwijsontwerp.

Net als het Globally Competent Teaching Continuum (Tichnor-Wagner, 2019) geven de *Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk* weer dat mbo-docenten niet alleen leerervaringen binnen de klas verzorgen, maar ook interculturele leerervaringen faciliteren in het werkveld, binnen de regio en over de grens.

De unieke bijdrage van het competentieprofiel dat naar voren komt uit ons verkennende onderzoek is niet alleen dat het deze elementen samenbrengt en vertaalt naar de context van het mbo. Het profiel geeft ook inzicht in manieren waarop mbo-docenten internationale en interculturele dimensies integreren in het onderwijs op basis van het perspectief van een breed aantal stakeholders uit de mbo-praktijk. Wellicht komt om deze reden een aantal competenties en internationaliseringsactiviteiten naar voren die niet naar voren komen in de andere docentprofielen, zoals organisatorische vaardigheden en het integreren van internationale en interculturele competenties binnen stages in de regio.

Aanbevelingen

Op basis van voorliggend onderzoek komen verschillende aanbevelingen naar voren.

1. **Faciliteer het gesprek op verschillende niveaus in de school en maak inzichtelijk wat docenten nodig hebben om internationalisering vorm te geven, te faciliteren en begeleiden, met aandacht voor de context van de regio en school.**

Internationalisering is geen doel op zich, maar een middel om internationale competenties van studenten en medewerkers (verder) te ontwikkelen. Om dit doelgericht aandacht te geven in het onderwijs is een gedeeld beeld van internationalisering, zowel op teamniveau als op schoolniveau, als startpunt van belang. Heb daarbij oog voor onder meer de visie en kwaliteitsagenda van de school of het kwalificatiedossier.

Voorliggend onderzoek biedt handvatten om dergelijke gesprekken vorm te geven en om toe te werken naar (1) een gedeelde visie op de meerwaarde van internationalisering en internationale competenties voor alle studenten binnen de school, (2) een gemeenschappelijk beeld van de internationaliseringsactiviteiten die al ingezet worden en de activiteiten die meer, of doelgerichter, ingezet zouden kunnen worden met het

oog op deze visie en (3) een gemeenschappelijk beeld van de rol van de docent bij internationale competentieontwikkeling van de studenten.

Dergelijke gesprekken vergroten het draagvlak voor internationalisering en kunnen tevens ingezet worden als middel om het interne netwerk van stafmedewerkers, leidinggevenden en docenten te vergroten en te versterken. Het is onze ervaring dat zulke gesprekken gedurende de sessies in ons onderzoek eveneens gebruikt zijn om goede voorbeelden onderling te delen en ervaringen uit te wisselen. Niet alleen is dit interessant ter inspiratie, het zorgt er ook voor dat individuele collega's op verschillende colleges niet opnieuw "het wiel hoeven uit te vinden" en dat bestaande expertise en netwerken breder worden ingezet.

2. **Faciliteer het gesprek op teamniveau en maak in teamverband inzichtelijk welke competenties docenten nodig hebben om gezamenlijk internationalisering vorm te geven.**

Om internationalisering doelgericht te integreren in het onderwijs is het belangrijk om een brede basis van docenten goed toe te rusten voor de belangrijke rollen die ze spelen binnen dit proces.

Een eerste stap naar professionalisering van docenten is het inventariseren van aanwezige en mogelijk te ontwikkelen competenties van docenten binnen een team. Centraal kunnen vragen staan als: *welke internationale competenties willen wij onze studenten (verder) laten ontwikkelen? Welke manieren om deze competenties te ontwikkelen passen het best bij onze school, onze studenten en onze regionale context?* En: *welke competenties hebben docenten (en andere medewerkers) nodig om hun sleutelrol in dit proces te vervullen?*

Met een dergelijke exercitie kan bovendien worden tegengegaan dat het ontwerpen, verzorgen en organiseren van internationaliseringsactiviteiten afhangt van het enthousiasme van enkele docenten. Centrale spelers zoals het international office, HR en onderwijskundig adviseurs kunnen hierin een belangrijke rol spelen en samen zowel internationalisering als mogelijkheden tot docentprofessionalisering verankeren binnen bestaande processen.

Dit verkennende onderzoek toont aan dat de implementatie van verschillende internationaliseringsactiviteiten verschillende competenties vergt. Het is daarom van belang om te onderzoeken welke rollen er binnen een team nodig zijn en welke competenties individuele docenten binnen dit team zouden kunnen ontwikkelen. Het overzicht van *Mbo-docentcompetenties voor internationalisering in de praktijk* biedt docenten, managers

en teams handvatten om gericht in gesprek te gaan over hun eigen professionaliseringsbehoeften in het kader van internationalisering. Daarnaast biedt het scholen handvatten en een gemeenschappelijke taal om het professionaliseringsaanbod te evalueren en zo nodig aan te vullen.

Bijlage

Voorbeeld persona

Laura begeleidt studenten bij een internationale stage.

Zij ...

Ontwerpen & Ontwikkelen

- ...
- ...
- ...

Uitvoeren & Begeleiden

- ...
- ...
- ...

Organiseren & Communiceren

- ...
- ...
- ...

Houding

- ...
- ...
- ...

Ambagts-van Rooijen, M., Hoeberigs, B., Maljers, D., & Staman, B. J. (2022). MBO Docentcompetenties voor Internationalisering in de Praktijk.

Beelen, J., & Jones, E. (2015). Redefining internationalization at home. The European higher education area: Between critical reflections and future policies, 59-72.

Dimitrov, N., & Haque, A. (2016). Intercultural teaching competence: A multi-disciplinary model for instructor reflection. *Intercultural Education*, 27(5), 437-456.

Kerkhoff, S. N. (2017). Designing global futures: A mixed methods study to develop and validate the teaching for global readiness scale. *Teaching and Teacher Education*, 65, 91-106.

Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (2023). Werken aan talent.

Nuffic (2020). Internationale Competenties. Een model over de leeropbrengsten van internationalisering.

Nuffic (2022). Internationale competenties in startersvacatures.

Nuffic (2023a). VET students abroad.

Nuffic (2023b). Internationale competenties voor docenten.

Researchned (2023). Internationalisering in het mbo.

Held, M., Medendorp, L., & Snoek, M. (Eds.) (2019). Beroepsbeeld mbo docent: ontwikkeling van starter tot expert: handvat voor professionele ontwikkeling. (versie maart 2019 ed.) BVMBO.

Tichnor-Wagner, A., Parkhouse, H., Glazier, J., & Cain, J. M. (2019). Becoming a globally competent teacher. Ascd.

Tielman, K., Wesselink, R., Den Brok, P., & Hirzalla, F. (2022). Profiles in teachers' value-based tensions in senior secondary vocational education and training. *International Journal for Research in Vocational Education and Training (IJRVET)*, 9(3), 316-339.

Van der Werff, E. (2012; 2015; 2017). International Competences Matrix. Hanze Hogeschool.

Van Engelshoven, I. (2018). Internationalisering in evenwicht

[Internationalisation in balance]. Ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

Van Werven, I. M., Coelen, R. J., Jansen, E. P., & Hofman, W. H. A. (2021). Global teaching competencies in primary education. *Compare: A Journal of Comparative and International Education*, 1-18.

NUF2024/03

Teksten

Marloes Ambagts - van Rooijen, Jette Thönissen
Hester Zeeman - Hofstee, Gabriela van Staden

Redactie

Acolad

Fotografie

Marit Hazebroek

Design

Osage

nuffic
meet the world